

Dotyczy wyzwań w zakresie informacji o epidemii ze strony instytucji publicznych

Obecnie często słyszymy o problemach ze szczepionkami. Część z informacji to zapewne fake news, część to faktyczne niepożądane odczyny poszczepienne lub inne skutki uboczne, zgłaszane przez lekarzy, pacjentów i podmioty odpowiedzialne odpowiednim organom. W Polsce takim organem jest Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego-Państwowy Zakład Higieny. PZH posiada dedykowaną stronę skupiającą się tylko na tematyce szczepień (szczepienia.pzh.gov.pl). Są tam dane dotyczące 21 różnego rodzaju szczepień.

Jak [podaje PZH](#), skuteczność szczepionek na COVID-19 wynosi:

- Comirnaty – 95%; Moderna – 94,1% po dwóch dawkach (po 14 dniach od podania drugiej dawki);
- AstraZeneca: 60% skuteczności po podaniu 2 dawek (średnia ocena dla odstępu od 4 tyg. do 12 tyg.) w ochronie przed zachorowaniem na COVID-19; blisko 100% skuteczności w ochronie przed ciężkim przebiegiem choroby, powikłaniami i hospitalizacją w przebiegu COVID-19 (podobnie jak szczepionki mRNA Comirnaty i Moderna);
- Johnson & Johnson – zmniejsza ryzyko zachorowania na COVID-19 o umiarkowanym lub ciężkim przebiegu o 66% (ocena po upływie 28 dni od podania szczepionki). Początek ochrony obserwowano już w 14 dniu po szczepieniu (wg badań w USA było to od 72%).

Niestety na stronie PZH nie ma prostego porównania w tabelce, w oparciu o podstawowe parametry, poszczególnych szczepionek wraz ze Sputnikiem (na podstawie [publikacji w czasopiśmie „Lancet”](#)) i szczepionkami chińskimi.

Obecna dyskusja skupia się głównie na niepożądanych odczynach poszczepiennych (NOP). Poddaliśmy analizie informacje prezentowane przez PZH. Każdego roku rejestrowanych jest 2000-3000 NOP związanych ze procesem szczepienia. Jeden NOP występuje średnio raz na 10000 podanych dawek szczepionki. Ciężkie NOP występują niezwykle rzadko, tzn. ok. 0,1% w odniesieniu do zgłoszonych NOP w danym roku. Nie zanotowano jednak w ciągu 20 lat przypadku śmiertelnego związanego ze szczepieniem.

Jak [informuje PZH](#), w 2016 roku stwierdzono łącznie 2341 NOP, w tym trzy przypadki ciężkie. 95% NOP przebiegało łagodnie, połowa z nich to reakcje miejscowe w miejscu wkłucia, które ustąpiły po 2-3 do 7 dniach. W 2017 roku zarejestrowano około 3000 NOP. W większości przypadków mówimy tu o szczepionkach, które są w użyciu od lat.

Niestety w komunikatach prasowych rzadko wspomina się, że w tradycyjnym procesie szczepień również mamy do czynienia z takimi wypadkami. Podobnie jest zresztą w przypadku leków – praktycznie każda ulotka zawiera dość długi spis możliwych/obserwowanych skutków ubocznych.

Aktualna o informacja o NOP dla szczepień COVID [znalazła się na stronie gov.pl](#), zabrakło jej natomiast na stronie PZH. Sam raport zresztą nie zawiera omówienia wyników, wstępu, wizualizacji, autora raportu ani nazwy instytucji, do których zgłaszano NOP. Umieszczony jest w formie pliku word, który można dowolnie zmieniać. Brak jest również informacji, które przypadki jakiej szczepionki dotyczą.

Niestety – brak rzetelnych informacji i impulsywne działania regulatorów doprowadziły do upadku wiarygodności jednej ze szczepionek. Zapewne za chwilę podkopie też zaufanie do innych. Niewykluczone są tu również działania wywiadów krajów nieprzyjaznych Europie – podsycanie niepokoju, rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji, wzmacnianie negatywnych informacji. Wskazuje na to m.in. najnowszy raport Reuters Institute. Warto pamiętać, że część informacji nieprawdziwych jest również dystrybuowana w dobrej wierze, nawet przez osoby pozytywnie nastawione do procesu szczepienia.

Nasze rekomendacje:

- jasne, czytelne i pewne komunikowanie informacji dotyczących procesu szczepień,
- realizacja kampanii outdoorowej w całej Polsce,
- wypromowanie strony i mediów społecznościowych PZH jako podstawowych mediów informacyjnych o procesie szczepienia,
- moderowanie komentarzy pod postami na profilu FB PZH– udzielanie odpowiedzi lub też usuwanie komentarzy promujących kłamliwe informacje,
- przeprowadzenie szkoleń dla dziennikarzy i lokalnych liderów w zakresie przeprowadzanych szczepień,
- stworzenie FAQ, na stronie PZH, w zakresie wykrywania i obalania fake newsów,
- stworzenie wersji strony dla osób z niepełnosprawnościami, w tym w języku prostym oraz wersji video dla osób niesłyszących,
- unikanie lub tłumaczenie skomplikowanych terminów typu „wariolizacja”,
- sporządzenie prostego zestawienia głównych cech szczepionek,
- poprawa jakości i profesjonalizmu w komunikacji – np. w przypadku raportu NOP.

Więcej informacji: Jarema Piekutowski, tel. 662 003 969, jarema.piekutowski@cpt.org.pl